

Poznanie własnego regionu w tematyce prac magisterskich nauczycieli geografii

Jednym z podstawowych założeń kształcenia nauczycieli geografii w szkołach wyższych jest postulat ścisłego łączenia procesu dydaktycznego i pracy naukowo-poznawczej z rozeznaniem środowiska geograficznego miejscowości, w której słuchacze pracują. Nauczyciel studiujący geografę ma zatem wynieść z uczelni metody badań nie w zakresie jednej wąskiej dyscypliny, ale ma rozeznaczyć i umieć wyjaśnić złożone zjawiska i procesy społeczno-gospodarcze, jakie istnieją i rozgrywają się na terenie wsi, miasta lub regionu¹. Postulat ten pozostaje w ścisłym związku z założeniami metodologicznymi współczesnej geografii, które wskazują na konieczność poznania podstaw i przebiegu procesów społeczno-gospodarczych różnej skali także w drodze bezpośrednich badań terenowych. Jest to zalecenie bardzo istotne, wobec faktu coraz częstszego zastępowania w badaniach kameralnych konkretnego środowiska geograficznego przez abstrakcyjną przestrzeń trójwymiarową².

W realizacji cytowanych założeń dużą rolę spełnić może praca nauczyciela geografii, wyposażonego w toku studiów w odpowiedni zasób wiedzy metodycznej i metodologicznej, pozwalającej nie tylko na przygotowanie pracy magisterskiej, ale inspirującej także do dalszych dociekań naukowych.

Celem wielu prac magisterskich, wykonywanych przez nauczycieli studiujących w Instytucie Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie,

¹ M. Dobrowolska, *Badania Katedry Geografii Ekonomicznej* [W:] *Dziesięciolecie Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie 1946—1956*, Kraków 1957, s. 526.

² S. Leszczyński, *Perspektywy rozwoju badań geograficznych w Polsce*. „Przegląd Geograficzny” t. 36, 1964, z. 3, s. 419.

jest poznanie środowiska geograficznego i społecznego ³, w którym nauczyciel mieszka i pracuje. Wychodzimy bowiem z założenia, że doniosła rola współczesnej geografii polega między innymi na umiejętności spostrzegania, rozumienia i oceny sprzężonych i dwukierunkowo działających następstw, które wywoływane są w środowisku przez człowieka. Słuchacze studiów zaocznych, znający teren przyszłych badań z autopsji, dostrzegają przy tym często szereg drobnych na pozór problemów, ale jak się później okazuje, ważnych dla naukowego poznania struktury regionalnej.

Wychodząc z założenia, że współczesne badania geograficzno-ekonomiczne powinny się odznaczać ścisłym powiązaniem z potrzebami życia gospodarczego, problematyka prac magisterskich jest stale konsultowana z odnośnymi placówkami planowania regionalnego. Przy wyborze terenu i tematyki badań uwzględnia się zatem nie tylko możliwości i zainteresowania nauczycieli przygotowujących prace magisterskie, ale także aktualne potrzeby regionów i mikroregionów społeczno-gospodarczych. W ten sposób badania naukowe nauczycieli powiązane są z kompleksem zjawisk społecznych i gospodarczych, przez co przyczyniają się do lepszego poznania problemów współczesnego życia społeczno-gospodarczego konkretnych miejscowości, a poprzez studia syntetyczne także problematyki regionalnej.

Geograf ze względu na swe rozległe przygotowanie, obejmujące szeroki zakres nauk przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych, posiada wyjątkową możliwość kompleksowej analizy zjawisk. Geograficzne badania regionalne podjęte w licznych pracach magisterskich studiujących nauczycieli wnoszą zatem istotny wkład do teorii regionu, zarówno ze względu na metodę bezpośredniej obserwacji i kartograficznej ilustracji zjawisk oraz kompleksowość ich ujęcia, jak też z uwagi na rozległość tematyczną i przestrzenną badań, prowadzonych w różnych warunkach środowiska geograficznego, w rozmaitych stadiach rozwoju społecznego ⁴.

Punktem wyjścia badań geograficznoekonomicznych, zainicjowanych przez prof. dr Marię Dobrowolską, było studium konkretnego obszaru we wzajemnych związkach i współzależnościach przestrzennych. Właściwym postępowaniem metodycznym było w tych badaniach „...śledzenie zjawisk w stadium ich powstawania, rozwoju i zanikania, ono bowiem ułatwia odtworzenie mechanizmu i współzależności procesów...” ⁵. Pierwsze prace magisterskie podjęte przez nauczycieli geografii odtwarzały zatem zarysy monograficzne

---

³ Na „środowisko geograficzne” składa się ogół naturalnych warunków, jakie dane terytorium stwarza gospodarczej działalności społeczeństwa, por. J. Flis, *Szkolny słownik geograficzny*, Warszawa 1977, s. 144.

⁴ Przez „środowisko społeczne” rozumie się ogół warunków i zespołów czynników rzeczowych i osobowych, powstających w wyniku społecznego współżycia i działania ludzi, a zmieniający się wraz ze zmianą sił wytwórczych i stosunków produkcji, por. *Encyklopedia Powszechna PWN*, t. IV, Warszawa 1976, s. 384.

⁵ M. Dobrowolska, *Badania nad geografią osiedli południowej Małopolski*. Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie, z. 8, Kraków 1958, s. 95.

konkretnych miejscowości, najczęściej tych, w których słuchacze mieszkali lub pracowali.

Praca nad monografią miejscowości umożliwia opanowanie przez studentów niezwykle ważnych umiejętności. Wśród nich wymienić należy przede wszystkim korzystanie z materiałów kartograficznych i statystycznych, prawidłowe zbieranie informacji w terenie, ich opracowanie w oparciu o wskazówki prowadzącego seminarium i zawarte w literaturze metodycznej itp. Nauczyciel, opracowując monografię własnej miejscowości, poznaje zatem nie tylko pewne zagadnienie o charakterze lokalnym, ale pogłębia znacznie swą wiedzę geograficzną.

Przy opracowywaniu monografii⁶ studenci wykorzystywali zarówno źródła historyczne w postaci map katastralnych, zapisów hipotecznych, kronik itp., jak i źródła współczesne, np. księgi meldunkowe (obecnie Karty Osobowe Mieszkańców), rejestry gruntów i podatków, dokumentacje ruchu budowlanego i inne. Wiele informacji uzyskiwali także studenci w drodze bezpośrednich obserwacji terenowych, wywiadów z najstarszymi mieszkańcami miast i wsi oraz poprzez rozprowadzane wśród ludności ankiety i kwestionariusze. W tej ostatniej technice badawczej dużą pomoc okazywała młodzież szkolna, wcześniej odpowiednio przygotowana do tej pracy przez nauczyciela geografii.

Wszystkie monografie małych miast, a także osad wiejskich oparte były na jednolitych podstawach metodycznych, toteż konfrontacja osiągniętych wyników badawczych pozwoliła na syntetyczną ocenę zmian w regionalnej sieci osadniczej⁷. Celowość skupienia badań na terenie wsi i małych miast wynikała zarówno z dużych luk w tej dziedzinie geografii osadnictwa, jak i ze specyfiki uczelni, która kształci przeważnie nauczycieli z tych środowisk.

Właściwie dobrany temat pracy magisterskiej winien studentowi dostarczyć sumy wiadomości czy umiejętności, które będzie mógł spożytkować w zawodzie nauczycielskim⁸. Również i z tych względów tematy monogra-

⁶ Ibid., s. 95.

⁷ Przedmiotem prezentowanego artykułu są jedynie prace magisterskie z zakresu geografii ekonomiczno-społecznej, wykonane w Instytucie Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie w latach 1959—1979 przez czynnych nauczycieli. W tym samym okresie powstało w Zakładzie Geografii Fizycznej WSP wiele monografii fizycznogeograficznych konkretnych miejscowości oraz szereg studiów wybranych komponentów środowiska geograficznego. W Zakładzie Dydaktyki Geografii wykonano kilkanaście prac magisterskich, których tematem było rozeznanie okolic miejsca pracy nauczyciela jako terenów wycieczek szkolnych lub działalności Kółka Geograficznego. Prace te, zainicjowane przez prof. dra Jana Flisa, prof. dra Rodiona Mochnackiego oraz doc. dra Tadeusza Ziętare, przyczyniły się do naukowego poznania i zbadania środowiska geograficznego wielu rejonów Polski, gdyż nauczyciele studiujący w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej reprezentują prawie wszystkie województwa. Częściowe wyniki tych prac były referowane na konferencjach i zjazdach Polskiego Towarzystwa Geograficznego, a we fragmentach publikowane na łamach czasopism regionalnych, np. w ośrodku kieleckim, opolskim, rzeszowskim i in.

⁸ M. Dobrowolska, *Przemiany struktury społeczno-gospodarczej wsi małopolskiej*, „Przegląd Geograficzny” t. 29, 1959, z. 1, s. 5—32; M. Dobrowolska, *Dynamika kształtowania się regionów w Polsce południowej po drugiej wojnie światowej*, Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP, z. 10, Prace Geograficzne, Kraków 1962, s. 89—101.

ficzne (także monografie problemowe) zajmują szczególne miejsce w całej problematyce seminaryjnej, gdyż pozwalają studiującemu nauczycielowi konfrontować na bieżąco wyniki własnej pracy z opisywanym wycinkiem życia społeczno-gospodarczego. Wnikliwa obserwacja własnego środowiska: wsi, osiedla, dzielnicy miasta czy mikroregionu powinna nauczycielowi przygotowującemu pracę magisterską dostarczyć wielu informacji, które odpowiednio uporządkowane mogą stać się podstawą do sformułowania najważniejszych hipotez roboczych pracy.

W typowej monografii małego miasta uwzględniano zarówno położenie geograficzne i topograficzne badanej jednostki, jak i genezę oraz dynamikę procesów demograficznych i społeczno-gospodarczych. W analizie położenia topograficznego szczególnie przydatne okazały się stare plany, zachowane dla wielu miast Małopolski i Śląska. Z planów tych, konfrontowanych z mapą wielkoskalową, nauczyciele odczytywali związki miasta, jego obszaru zabudowy i wyposażenia z niedużym terenem, na którym zostały usytuowane urządzenia trwałe miasta.

Monografie różnych miast, opracowane przez studiujących nauczycieli, reprezentujących wiele regionów kraju, wykazały niejednorodny wpływ lokalnych warunków środowiska geograficznego na rozwój miast: Ulanowa w dolinie Sanu, Zakliczyna w dolinie środkowego Dunajca, Giżycka na Pojezierzu Mazurskim, Kocka w pradolinie Wieprza oraz Ośna położonego na Pojezierzu Lubuskim, a także uprzemysłowionych i zurbanizowanych osiedli: Węgierskiej Górki w Kotlinie Żywieckiej i Sławięcic nad Kłodnicą i Kanalem Gliwickim⁹.

Na tle szczegółowo omówionego położenia topograficznego przedstawiono w cytowanych opracowaniach analizę układu przestrzennego rozpatrywanych miast. W oparciu o obserwację terenową oraz lokalizację zakładów pracy, placówek usługowych i innych urządzeń trwałych wydzielano na planach miast różne dzielnice funkcjonalne, a także określano stopień wzajemnego ich przenikania. Analizę układu przestrzennego uzupełniono w niektórych pracach (Ośno, Kock, Zakliczyn) interpretacją współczesnej fizjonomii miasta, wydzielając jego podstawowe jednostki morfogenetyczne. Studenci bazowali w tym fragmencie prac głównie na wskazówkach metodycznych zawartych w pierwszej zbiorowej monografii małego miasta oraz na założeniach teoretycznych

---

W opracowaniu monografii małego miasta dużą pomoc stanowią mogą wskazówki metodyczne do prowadzenia zajęć fakultatywnych w grupie geograficznoekonomicznej, por. Z. Batorowicz, *Geografia ekonomiczna. Studium środowiska*, rozdz.: Monografia miasta lub osiedla. PZWS, Warszawa 1973, s. 68—99.

⁹ T. Kumik, *Zarys monograficzny Ulanowa*, Kraków 1960 (promotor: M. Dobrowolska); S. Litwa, *Przemiany demograficzne i gospodarcze Zakliczyna*, Kraków 1965 (promotor: M. Dobrowolska); B. Jakóbczak, *Miasto Giżycko — monografia geograficzno-gospodarcza*, Kraków 1968 (promotor: J. Herma); Z. Wierzchoń, *Miasteczko Kock i jego funkcje w życiu zaplecza*, Kraków 1972 (promotor: M. Dobrowolska); Wł. Broda, *Miasto Ośno i jego funkcje w rolniczym zapleczu*, Kraków 1973 (promotor: M. Dobrowolska); M. Bieda, *Wpływ Odlewni Żeliwa „Węgierska Górka” na powstanie i rozwój osiedla Węgierska Górka*, Kraków 1961 (promotor: M. Dobro-

geografii osadnictwa, dotyczących typologii morfologicznej miast¹⁰.

Uzupełnienie układu przestrzennego i morfologii miasta o analizę jego funkcji wymagało, oprócz poznania rozmieszczenia urządzeń trwałych, analizy dokładnego rozmieszczenia ludności i jej zajęć. Zagadnienia te omówiono w cytowanych monografiach jedynie wycinkowo, gdyż trudności w zebraniu jednostkowych materiałów uniemożliwiały przeprowadzenie szczegółowszej analizy funkcyjno-przestrzennej.

W oparciu o stwierdzone w monografiach miast rozbieżności miejsc pracy i zamieszkania ludności wyłonił się nowy problem badawczy, który stanowi wdzięczny temat w pracy naukowej nauczycieli geografii. Badania nad powiązaniem wsi i miast, kształtujące się w wyniku masowych migracji zarobkowych ludności wiejskiej, mogą bowiem przyczynić się do pogłębienia wiedzy o regionie geograficznym, jego genezie i dynamice jak również o strukturze terytorialnego podziału pracy.

Przejsie w tematyce prac magisterskich nauczycieli geografii od tradycyjnej monografii małego miasta do studium odtwarzającego związku miasta z zapleczem było z jednej strony naturalną konsekwencją rozwijającej się metodologii polskiej geografii osadnictwa, z drugiej zaś odpowiedzią na wzrastające zainteresowanie władz planistycznych tą problematyką. W licznych pracach magisterskich (łącznie wykonano 20 prac z tego zakresu tematycznego) słuchacze odtwarzali zatem potoki i strukturę dojazdów skierowanych do wybranych miast, reprezentujących różne regiony geograficzno-gospodarcze kraju¹¹. Uwzględnienie w przykładowo zacytowanych pracach funkcji dojazdów jako czynnika przekształceń wsi podmiejskiej pozwoliło nauczycielom włączyć w orbitę badań własną wieś, w której mieszkali i pracowali. Poprzez badania ankietowe i wywiady słuchacze odtwarzali w tych pracach najważniejsze momenty przekształceń struktury społeczno-zawodowej ludności badanych wsi, przyczyniając się do powstania pogłębionego studium środowiska miejsca zamieszkania lub pracy.

Problematyka przebudowy konkretnych wsi, znanych nauczycielom z autopsji, jest także tematem odrębnych prac magisterskich, powstałych już u zarańcia seminarium z geografii ekonomicznej a kontynuowanych do ostatnich lat. Impulsem do podjęcia tego rodzaju studium własnego środowiska był

---

wolska); M. Głonek, *Przemiany ekonomiczne i społeczne osiedla Sławięcice w okresie Polski Ludowej*, Kraków 1963 (promotor: M. Dobrowolska).

¹⁰ *Trzecińsko-Zdrój*. Opracowanie zbiorowe. „Dokumentacja Geograficzna IG PAN”, Warszawa 1958, z. 2; K. Dziewoński, *Zagadnienia typologii morfologicznej miast w Polsce*. „Czas. Geogr.” t. 33, 1962, z. 4, s. 441—457.

¹¹ Np. St. Czuj, *Dojazdy do pracy do Raciborza i ich wpływ na rolnicze zaplecze*, Kraków 1960 (promotor: M. Dobrowolska); K. Cienciała, *Dojazdy do pracy do Cieszyna i ich wpływ na rolnicze zaplecze*, Kraków 1962 (promotor: M. Dobrowolska); St. Płocharski, *Dojazdy do pracy do Gdańska, Gdyni i Sopotu*, Kraków 1963 (promotor: M. Dobrowolska); H. Pawlikowska, *Powiązania stosunkami pracy Kielc z zapleczem*, Kraków 1966 (promotor: M. Dobrowolska); St. Ziółek, *Dojazdy do pracy do wybranych zakładów przemysłowych w Radomiu*, Kraków 1972

fakt pochodzenia znacznej części studiujących nauczycieli z terenów wiejskich. Łącznie w latach 1959—1979 powstało w Katedrze Geografii Ekonomicznej, kierowanej do 1968 roku przez prof. dr Marię Dobrowolską, a później w Zakładzie Geografii Ekonomicznej, kierowanym przez doc. dra hab. Lecha Pakułę, 39 prac magisterskich poświęconych konkretnym wsiom z różnych obszarów Polski. Celem pierwszych prac było odtworzenie klasycznego zarysu monograficznego wsi — miejsc zamieszkania nauczycieli, a w następnych zwracano już uwagę na przemysł jako czynnik przeobrażeń wsi w robotnicze osiedle zurbanizowane¹².

Inny typ prac reprezentują studia przemian struktury demograficznej i społeczno-zawodowej wybranych wsi, bazujące przede wszystkim na materiałach zebranych bezpośrednio w toku badań terenowych. W pracach tych zwrócono uwagę zarówno na czynniki lokalne przekształceń, jak i na nałożenie się na strukturę badanych wsi elementów dalekosiężnego oddziaływania ośrodków miejsko-przemysłowych. Odtworzenie w kilkuletnich przekrojach czasowych ruchu naturalnego i migracyjnego, w powiązaniu z analizą cech społeczno-zawodowych mieszkańców, doprowadziło w konsekwencji do ukazania typologicznego zróżnicowania wielu badanych wsi województwa krakowskiego¹³.

Studium własnego środowiska znalazło również częściowe odzwierciedlenie w licznych pracach poświęconych funkcjom konkretnych ośrodków miejskich¹⁴. Analizom poddano przede wszystkim małe miasta, gdyż w odniesieniu do

---

(promotor: J. Rajman); H. Zdziebło, Dojazdy do pracy do wybranych zakładów przemysłowych w Starachowicach, Kraków 1974 (promotor: J. Rajman). Np. J. Janus, Zarys monograficzny wsi Luszowice, Kraków 1959 (promotor: M. Dobrowolska); J. Hawrylak, Przemiany gospodarczo-społeczne Miękini w okresie Polski Ludowej, Kraków 1962 (promotor: M. Dobrowolska); M. Ptasznik, Przemiany społeczno-gospodarcze wsi Sokolniki, Kraków 1965 (promotor: M. Dobrowolska),

¹² Np. J. Stańkusz, Gromada Chudów — osiedle robotniczo-chłopskie, Przemiany społeczno-zawodowe gr. Chudów w powiecie rybnickim, Kraków 1971 (promotor: M. Dobrowolska); R. Bodziony, Proces przekształcania się wsi Biegonice — wsi rolniczej pow. nowosądeckiego — w zurbanizowany ośrodek osadniczy pod wpływem uprzemysłowienia, Kraków 1972 (promotor: A. Prochownikowa); I. Kałwa, Wieś robotnicza na przykładzie wsi Niewachłów w zapleczu Kielc, Kraków 1973 (promotor: M. Dobrowolska); R. Malec, Wpływ przemysłu na rozwój osadniczy i społeczny Werbkowic, Kraków 1976 (promotor: L. Pakuła); J. Różak, Przemiany demograficzno-gospodarcze i osadnicze Łysej Góry w latach 1960—1974, zachodzące pod wpływem lokalnego uprzemysłowienia, Kraków 1977 (promotor: A. Prochownik).

¹³ Np. St. Metel, Zmiany struktury demograficznej mieszkańców gminy Jerzmanowice-Przebinia w latach 1973—1977, Kraków 1979 (promotor: J. Rajman).

¹⁴ W latach 1959—1979 wykonano na studiach dla pracujących nauczycieli łącznie 37 prac magisterskich, których tematem były funkcje wybranych ośrodków miejskich. Reprezentatywnymi przykładami tych opracowań mogą być prace: Cz. Schlarp, Funkcje społeczno-ekonomiczne Sanoka na terenie regionu Bieszczadów, Kraków 1965 (promotor: M. Dobrowolska); H. Sobieszczuk, Funkcje Bełchatowa i jego oddziaływanie na zaplecze, Kraków 1968 (promotor: J. Herma); D. Niesyty, Współczesne funkcje i zasięg oddziaływania miasta Żywca, Kraków 1970 (promotor: M. Dobrowolska); E. Deszczka, Funkcje produkcyjne i usługowe Prudnika, Kraków 1972 (promotor: J. Rajman); I. Kubińska, Funkcje Głubczyc i ich rola w zapleczu, Kraków 1977 (promotor: A. Prochownikowa).

miast średnich i dużych badania funkcyjne opierają się głównie na urzędowych informacjach statystycznych, wśród metod zaś przeważają metody pośredniego pomiaru. Studium takiego miasta ma więc w zasadzie charakter opisowo-statystyczny, a takie ujęcie nie pozwala na pełniejszą interpretację rozpatrywanego środowiska geograficznego i społeczno-gospodarczego.

Reasumując stwierdzić należy, że studium najbliższego środowiska (wsi, osiedla, miasta) znalazło odzwierciedlenie w 114 pracach magisterskich, których celem było albo monograficzne opracowanie konkretnej jednostki osadniczej, albo analiza wybranego wycinka życia społeczno-gospodarczego¹⁷. Opracowania te, których częściowe wyniki były już cytowane w wielu publikacjach geograficznych oraz wykorzystywane przez instytucje planowania regionalnego i miejscowego, wzbogaciły w sposób poważny geograficznoekonomiczną wiedzę o wielu mikroregionach społeczno-gospodarczych Polski.

JAN RAJMAN

LA CONNAISSANCE DE SA PROPRE RÉGION DANS LES SUJETS DES THÈSES DE MAÎTRISE, PRÉSENTÉES PAR LES ENSEIGNANTS DE GÉOGRAPHIE

Cet article présente différents sujets de thèse de maîtrise en matière de géographie, traitant le problème de la colonisation et du peuplement; le but de ces thèses était de connaître le milieu géographique, social et économique de la localité où enseignaient les géographes étudiant à l'Institut de Géographie de la Haute Ecole de Pédagogie à Cracovie. L'étude du milieu le plus proche est un sujet agréable à traiter au point de vue didactique et scientifique car il aide l'enseignant à découvrir ses dons méthodiques, à approfondir ses horizons géographiques et à mieux connaître la structure régionale et ses éléments.

Dans les années 1959—1979, les enseignants en géographie poursuivant leurs études à la Haute Ecole de Pédagogie à Cracovie ont élaboré 114 thèses de maîtrise consacrées au problème en question. La plupart de ces études étaient des monographies qui concernaient les changements géographiques, économiques, démographiques et sociaux des villes et villages concrets. Ces études, élaborées d'après les mêmes principes méthodiques et méthodologiques, apportaient un riche matériel de comparaison qui permettait d'aboutir à une évaluation synthétique des changements survenus dans un réseau de colonisation régional de la Pologne du Sud.

D'autres études qui se tenaient pour but de procéder à l'analyse des aller et retours au travail, et à l'élaboration de la fonction d'un choix de villes, reflétaient d'une manière complexe le phénomène des liens concrets rattachant les villes à leur milieu.

Les études citées, toutes d'une grande valeur cognitive et pratique, ont enrichi les connaissances géographiques et économiques des microrégions de la Pologne, aussi bien du point de vue économique que social.

¹⁷ W reprezentowanym opracowaniu ograniczono się do omówienia prac z zakresu geografii osadnictwa i zaludnienia, pomijając nie mniej liczne tematy z dziedziny geografii przemysłu i geografii rolnictwa, które reprezentują odmienny typ studium najbliższego środowiska geograficznego i społeczno-gospodarczego.

ИЗУЧЕНИЕ СОБСТВЕННОГО РЕГИОНА
В ТЕМАТИКЕ ДИПЛОМНЫХ РАБОТ
ЗАОЧНИКОВ — ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ГЕОГРАФИИ

В настоящей статье проводится анализ дипломных (магистерских) работ по географии переселения и заселения, преследующих цель изучения географической среды и общественно-географических условий места работы преподавателей географии, обучающихся в Институте географии Высшей Педагогической Школы в Кракове. Изучение окружающей среды является одной из интереснейших тем в дидактической и научно-исследовательской деятельности, так как знакомит учителей с рядом методических приемов работы, углубляет их географические знания и способствует лучшему познанию региональной структуры и ее элементов.

В 1959—1979 г. г. преподаватели географии, обучающиеся в Краковской Высшей Педагогической Школе, написали 114 дипломных (магистерских) работ, посвященных выше-названным проблемам. Большинство из этих исследований носило монографический характер, отражая общественно-географические и общественно-демографические изменения в жизни конкретных городов и деревень. Эти работы, опираясь на единые методические и методологические предпосылки, доставили огромный сравнительный материал, позволяющий сделать синтетическую оценку изменений в региональной сетке переселения в южной Польше.

Другая группа работ, преследующая цель анализа пассажирского транспорта (довоз до места работы), а также анализ функции отдельных городов, показала в комплексном освещении взаимосвязи отдельных конкретных городов с их базой. Все эти работы, характеризующиеся большой познавательной и практической ценностью, весьма обогатили экономико-географические сведения о многих общественно-хозяйственных микрорегионах Польши.